

20.08.2024

KURUL KARARI

Başvuru Numarası : 2023/2423
Toplantı Tarihi/Sayısı : 18.7.2024/230
Karar Numarası : 2024/666
Başvuran : M. Y.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Erdemli Kaymakamlığı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü (... İlkokulu)
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, başvuranın işitme engelli çocuğunun öğrenci kaydının, yasal mevzuata göre ulusal adres veri tabanındaki adreslerine bakılmaksızın yapılması gerekirken muhatap Okul yönetimi tarafından öğrenci kaydının yapılmamasının engellilik temelinde ayrımcılık yasağına aykırılık teşkil ettiği iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle:

a. 2017 doğumlu, doğuştan işitme kaybı bulunan ve biyonik kulak kullanan çocuğunun ... İlkokuluna (Okul) kaydının kesinleştirilmesi için Müdür Yardımcısı C. K. tarafından 21/8/2023 tarihinde arandığını ve kendisinden adres bilgisi ile çocuğunun kimlik numarasının gönderilmesinin istendiğini,

b. İlgili bilgi ve belgeleri gönderdikten sonra C. K. tarafından tekrar arandığını, bu konuşmada kendisine karşı yüksek sesle ve azarlayıcı bir tonda tahkir edici ifadeler kullanıldığını, konuşma sonrasında ise aynı tonda mesajlar gönderildiğini,

c. Yaşanan olayın ardından 21/8/2023 tarihinde Mersin İl Milli Eğitim Müdürlüğünde idari yönden şikayetçi olduğunu; 22/8/2023 tarihinde ise Mersin Cumhuriyet Başsavcılığında suç duyurusunda bulunduğunu,

ç. Adli ve idari makamlara başvurmasının ardından Okul yönetimi tarafından çocuğunun Okula kaydının yapıldığını ancak yaşanan olayların huzursuzluğu artıracığı düşüncesiyle çocuğunun kaydını ... İlkokuluna taşıdığını,

d. Yasal mevzuata göre Çocuklar İçin Özel Gereksinim Raporu (ÇÖZGER) ve Rehberlik ve Araştırma Merkezi (RAM) raporu ile adrese bakılmaksızın istedikleri okula kayıt yaptırabilecekken Okul yönetiminin adres konusunda zorluk çıkardığını ve mağduriyetlerine sebep olduğunu,

e. 21/8/2023 tarihinde Mersin İl Milli Eğitim Müdürlüğünde yapmış olduğu şikayetine ilişkin dosyanın iddiaları destekleyecek bilgi, belge ve tanık ifadesi olmadığı gerekçesiyle işlem den kaldırıldığını;

adli sürecin ise devam ettiğini,

f. İşitme engelli çocuğunun eğitim hakkından yararlanmasının engellendiğini ve bu durumun engellilik temelinde ayrımcılık yasağına aykırı olduğunu iddia etmiştir.

3. Muhatap Erdemli Kaymakamlığı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü (... İlkokulu)'ndan alınan yazılı görüşte özetle:

a. ... İlkokulu ve Ortaokulunun aynı binada hizmet verdiğini ve Okul Müdürlüğünün A. T., ilkokul iş ve işlemlerinin Müdür Yardımcısı M. K., ortaokul iş ve işlemlerinin ise Müdür Yardımcısı C. K. tarafından yürütüldüğü,

b. Başvuranın çocuğunun öğrenci kaydını yaptırmak amacıyla Okula geldiği ve ... mahallesinde ikamet ettiği ancak buradaki okulun mevcudunun çok yüksek olması sebebiyle bu Okulu tercih etmediği,

c. Kendisine öğrenci nakil ve kayıtları hususundaki düzenlemelerin anlatıldığı ve kayıt yapılabilmesi için öğrenci veli ikametgahının okul kayıt sahası içerisinde olması gerektiğinin belirtildiği; bunun üzerine başvuranın birçok hakim/savcı tanıdığı olduğunu ve adres temin etmede sorun yaşamayacağını belirterek Okuldan ayrıldığı,

ç. 8/8/2023 tarihinde başvuranın kayıt için tekrar Okula geldiği ve Ortaokul Müdür Yardımcısı C. K.'den kayıt işleminin yapılmasını talep ettiği ancak C. K.'nin İlkokul kayıt işlemlerinden sorumlu olmadığını beyan ettiği,

d. Başvuranın kayıt işleminin gerçekleştirilmesi karşılığında C. K.'yi tanıdığı bekar hakim/savcılar ile tanışabileceğini ifade ettiği, öte yandan birçok kurum ve kuruluştan yetkili kişilerce Okulu aratarak baskı kurmaya çalıştığı,

e. Yapılan muhtarlık incelemesinde başvuranın kendilerine gönderilen yerleşim yerinde ikamet etmediğinin tespit edildiği ve bu durumun tutanak altına alındığı,

f. Başvuranın, çocuğunun Çocuklar İçin Özel Gereksinim Raporu'nu (ÇÖZGER) Okula ibraz etmemesi sebebiyle öğrenci kaydının yapılamadığı ve Erdemli Kaymakamlığı tarafından yapılan 25/9/2023 tarihli ve ... sayılı inceleme raporunda başvuranın iddialarının sübuta ermediğine karar verildiği,

g. Başvuranın iddialarının gerçek dışı ve kötü niyetli olduğu ifade edilmiştir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte özetle:

a. Çocuğunun okul kaydının Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi (MERNİS) - Ulusal Adres Veritabanı bilgileri kapsamında otomatik olarak ... İlkokuluna yapıldığı,

b. Çocuğunun engellilik durumu ve Okulun fiziki şartları nedeniyle 16/8/2023 tarihinde nakil dilekçesini, ÇÖZGER, özel eğitim değerlendirme kurul raporu, yerleşim yeri belgesi, kimlik kartı fotokopisi ve fotoğraf ile birlikte muhatap Okula ibraz ederek nakil başvurusunda bulunduğu, dolayısıyla muhatabın, çocuğunun engellilik durumundan haberdar olduğu,

c. Muhatabın yazılı görüşünde ifade ettiği iddiaların soyut nitelikte olduğu ve delillerle desteklenmediği,

ç. Şikayet konusu olay hakkındaki idari soruşturmanın muhatabın bağlı olduğu kurum içerisinde ve lehine olan deliller değerlendirilmeden sonuçlandırıldığı,

- d. Söz konusu dilekçe ekinde yer alan belgelerin e-Devlet çıktılarının ... İlkokuluna ibraz edilmek üzere alındığı,
- e. Yaşamış oldukları sorunun çözümü amacıyla Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezine (CİMER) de başvuruda bulunduğu,
- f. Muhatabın iddialarının aksine hakim/savcılardan oluşan bir çevresinin olmadığı ve Müdür Yardımcısı C. K.'ye hakim/savcı tanıdığı olduğundan bahisle evlilik vaadinde bulunmadığı; bu hususta eşi S. Y. ve sınıf öğretmeni L. B. arasında geçen konuşmadan ise haberi olmadığı,
- g. Muhatap Okul Müdürü A. T.'nin başka bir okul müdürüne eşini aratarak uzlaşma teklifinde bulunmasının aile mahremiyetlerini ihlâl ederek birlikteliklerini sarstığı ve güvenliğinden endişe duymasına yol açtığı,
- ğ. Bu sebeple Erdemli Cumhuriyet Başsavcılığından muhatap için uzaklaştırma talebinde bulunduğu ancak bu talebinin reddedildiği,
- h. Çevresinde çok sayıda hakim/savcı olduğu iddia edilen birinin söz konusu talebinin reddedilmesinin çelişki arz ettiği ifade edilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*Kanun önünde eşitlik*" başlıklı 10'uncu maddesi şöyledir:

“Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir ... Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz ... Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.”

6. Anayasa'nın "*Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi*" başlıklı 42'nci maddesi şöyledir:

“Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz ... Devlet, durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alır.”

7. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "*Tanımlar*" başlıklı 2'nci maddesi şöyledir:

“(1) Bu Kanunun uygulanmasında; ... d) Doğrudan ayrımcılık: bir gerçek veya tüzel kişinin, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden karşılaştırılabilir durumdakilere kıyasla eşit şekilde yararlanmasını bu Kanunda sayılan ayrımcılık temellerine dayanılarak engelleyen veya zorlaştıran her türlü farklı muameleyi ... f) Engelli: Fiziksel, zihinsel, ruhsal ve duysal yetilerinde çeşitli düzeyde kayıplarından dolayı topluma diğer bireyler ile birlikte eşit şartlarda tam ve etkin katılımını kısıtlayan tutum ve çevre şartlarından etkilenen bireyi ... j) Taciz: Psikolojik ve cinsel türleri de dâhil olmak üzere bu Kanunda sayılan temellerden birisine dayanılarak, insan onurunun çiğnenmesi amacını taşıyan veya böyle bir sonucu doğuran yıldırıcı, onur kırıcı, aşağılayıcı veya utandırıcı her türlü davranışı ... ifade eder.”

8. 6701 sayılı Kanun'un "*Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı*" başlıklı 3'üncü maddesi şöyledir:

“(1) Herkes, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşittir. (2) Bu Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hal, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaktır. (3) Ayrımcılık yasağının ihlali hâlinde, konuya ilişkin görev ve yetkisi bulunan kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ihlalin sona erdirilmesi, sonuçlarının giderilmesi, tekrarlanmasının önlenmesi, adli ve idari yoldan takibinin sağlanması amacıyla gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür...”

9. Mezkûr Kanun’un “Ayrımcılık türleri” başlıklı 4’üncü maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendi uyarınca doğrudan ayrımcılık, bu Kanun kapsamına giren ayrımcılık türleri arasında sayılmıştır.

10. Kanun’un “Ayrımcılık yasağının kapsamı” başlıklı 5’inci maddesi şöyledir:

“(1) Eğitim ve öğretim, yargı, kolluk, sağlık, ulaşım, iletişim, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler, sosyal yardım, spor, konaklama, kültür, turizm ve benzeri hizmetleri sunan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri, yürüttükleri faaliyetler bakımından bu hizmetlerden yararlanmakta olan veya yararlanmak üzere başvurmuş olan ya da bu hizmetler hakkında bilgi almak isteyen kişi aleyhine ayrımcılık yapamaz. Bu hüküm kamuya açık hizmetlerin sunulduğu alanlar ve binalara erişimi de kapsar. (2) Birinci fıkrada belirtilen hizmetlerin planlanması, sunulması ve denetlenmesinden sorumlu olan kişi ve kurumlar, farklı engelli grupların ihtiyaçlarını dikkate almakla ve makul düzenlemelerin yapılmasını sağlamakla yükümlüdür...”

11. Kanun’un 9’uncu maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde Kurumun, “Ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek” ile görevli olduğu düzenlenmiştir.

12. Kanun’un “Başvurular” başlıklı 17’nci maddesi şöyledir:

“(1) Ayrımcılık yasağı ihlalinin zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir ... (9) İşleme konulamayacak başvurular ve gerekçeli kabul edilmezlik kararları ile başvuruya ilişkin diğer usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.”

13. Kanun’un “İspat yükü” başlıklı 21’inci maddesi şöyledir:

“(1) Münhasıran ayrımcılık yasağının ihlali iddiasıyla Kuruma yapılan başvurularda, başvuranın iddiasının gerçekliğine ilişkin kuvvetli emarelerin ve karine oluşturan olguların varlığını ortaya koyması hâlinde, karşı tarafın ayrımcılık yasağını ve eşit muamele ilkesini ihlal etmediğini ispat etmesi gerekir.”

14. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “Başvuru hakkı” başlıklı 30’uncu maddesi şöyledir:

“(1) Eğitim ve öğretim, yargı, kolluk, sağlık, ulaşım, iletişim, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler, sosyal yardım, spor, konaklama, kültür, turizm ve benzeri hizmetleri sunan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişilerinin, yürüttükleri faaliyetler bakımından bu hizmetlerden yararlanmakta olan veya yararlanmak üzere başvurmuş olan ya da bu hizmetler hakkında bilgi almak isteyen her gerçek

veya tüzel kişi, ayrımcılık yasağı ihlalden zarar gördüğü iddiası ile Kuruma başvurma hakkına sahiptir...”

15. Mezkûr Yönetmelik’in “Başvurunun konusu” başlıklı 31’inci maddesi şöyledir:

“Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu kapsamında cinsiyet, ırk, renk, din, dil, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hal, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasağı ihlalleri başvurunun konusunu oluşturur.”

16. Yönetmelik’in “Karar türleri” başlıklı 65’inci maddesi şöyledir:

“(1) Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.”

17. Yönetmelik’in “Gerekçeli kabul edilmezlik” başlıklı 67’nci maddesi şöyledir:

“... (2) Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48 inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

18. 6701 sayılı Kanun’un “Başvurular” başlıklı 17’nci maddesinin birinci fıkrası: “Ayrımcılık yasağı ihlalden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir.” hükmünü haizdir. Başvuranın dilekçesinden 6701 sayılı Kanun’un 3’üncü maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen ayrımcılık temellerinden engellilik temeli ile bağlantılı olarak ayrımcılığa maruz kaldığı iddiasında bulunduğu anlaşılmaktadır. Mezkûr Kanun’un 17’nci maddesinin ikinci fıkrası ise: “İlgililer, Kuruma başvurmadan önce bu Kanuna aykırı olduğunu iddia ettikleri uygulamanın düzeltilmesini ilgili taraftan talep eder. Bu taleplerin reddedilmesi veya otuz gün içerisinde cevap verilmemesi hâlinde Kuruma başvuru yapılabilir. Ancak Kurum, telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ihtimali bulunan hâllerde, bu şartı aramadan başvuruları kabul edebilir.” hükmünü içermektedir. Dosya kapsamında, başvuranın muhatap ile söz konusu iddialar hakkında birçok kez iletişime geçtiği ve adli/idari yönden şikayetlerde bulunduğu anlaşıldığından Kanun’un 17’nci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca ilgili tarafa başvuru şartının sağlandığı kanaatine varılmıştır.

19. Somut olayda başvuran tarafından öne sürülen tehdit ve hakaret fiillerine ilişkin iddialar, 6701 sayılı Kanun’un 4’üncü maddesinde yer alan bir ayrımcılık türü olan taciz kapsamında inceleme konusu yapılarak değerlendirilebilecekse de söz konusu iddialara yönelik olarak Erdemli Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 2023/... numaralı dosya ile soruşturma yürütüldüğünden söz konusu iddiaların yargı organlarında görülmekte olan bir uyuşmazlığa ilişkin olduğu anlaşılmıştır. Bu kapsamda başvurunun, öne sürülen tehdit ve hakaret fiilleri şeklinde vuku bulan iddialarına ilişkin kısmının Yönetmelik’in 67’nci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca kabul edilmez olduğu kanaatine varılmış olup başvuru, eğitim hakkı bağlamında engellilik nedeniyle öğrenci kaydının yapılmadığı iddiaları bakımından inceleme konusu yapılacaktır.

20. Engelliliğe dayalı ayrımcılık yasağı, uluslararası ve ulusal düzenlemeler ile güvence altına alınmıştır. Uluslararası düzenlemeler kapsamında Birleşmiş Milletler (BM) Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme’de (EHİS) engellilerin topluma tam ve etkin katılımlarının sağlanması ve ayrımcılık yapılmaması genel ilkeler arasında yer almakta birlikte Sözleşme’nin 2’nci maddesinde engelliliğe dayalı ayrımcılık: *“Siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni veya başka herhangi bir alanda insan hak ve temel özgürlüklerinin tam ve diğerleri ile eşit koşullar altında kullanılması veya bunlardan yararlanılması önünde engelliliğe dayalı olarak gerçekleştirilen her türlü ayırım, dışlama veya kısıtlamayı kapsamaktadır. Engelliliğe dayalı ayrımcılık, makul düzenlemelerin gerçekleştirilmemesi dâhil her türlü ayrımcılığı kapsar.”* şeklinde tanımlanmıştır. EHİS’in 5’inci maddesinin birinci ve ikinci fıkraları ise şöyledir: *“Taraflar Devletler herkesin hukuk önünde ve karşısında eşit olduğunu ve ayrımcılığa uğramaksızın hukuk tarafından eşit korunma ve hukuktan eşit yararlanma hakkına sahip olduğunu kabul eder. Taraflar Devletler engelliliğe dayalı her türlü ayrımcılığı yasaklar ve engellilerin herhangi bir nedene dayalı ayrımcılığa karşı eşit ve etkin bir şekilde korunmasını güvence altına alır.”*

21. EHİS’in engelli çocuklara ilişkin 7’nci maddesinin birinci ve ikinci fıkraları ise şöyledir: *“Taraflar Devletler, engelli çocukların diğer çocuklarla eşit bir şekilde tüm insan temel hak ve özgürlüklerinden tam olarak yararlanmasını sağlamak için gerekli tüm tedbirleri alır. Engelli çocuklarla ilgili tüm eylemlerde çocuğun en yüksek çıkarının gözetilmesine öncelik verir.”* BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’nin (ÇHS) 2’nci maddesi şu şekildedir: *“Taraflar Devletler, bu Sözleşme’de yazılı olan hakları kendi yetkileri altında bulunan her çocuğa, kendilerinin, ana babalarının veya yasal vasilerinin sahip oldukları, ırk, renk, cinsiyet, dil, siyasi ya da başka düşünceler, ulusal, etnik ve sosyal köken, mülkiyet, sakatlık, doğuş ve diğer statüler nedeniyle hiçbir ayırım gözetmeksizin tanır ve taahhüt ederler.”*

22. Eğitim hakkı ise uluslararası ve ulusal hukukta güvence altına alınmış bir diğer önemli haktır. Uluslararası hukuk kapsamında eğitim hakkı, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi’nin (İHEB) 26’ncı maddesi, Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Sözleşme’nin (ESKHS) 13’üncü maddesi ve ÇHS’nin 28’inci maddesi ile koruma altına alınmıştır. İHEB’in 26’ncı maddesi şöyledir: *“Herkes, eğitim hakkına sahiptir. Eğitim, en azından ilk ve temel öğrenim aşamalarında parasızdır. İlköğretim zorunludur. Teknik ve mesleki eğitim herkese açıktır. Yükseköğrenim, yeteneğe göre herkese eşit olarak sağlanır. Eğitim, insan kişiliğinin tam geliştirilmesine, insan haklarına ve temel özgürlüklere saygıyı güçlendirmeye yönelik olmalıdır. Eğitim, bütün uluslar, ırklar ve dinsel gruplar arasında anlayış, hoşgörü ve dostluğu yerleştirmeli ve Birleşmiş Milletlerin barışı koruma yolundaki etkinliklerini güçlendirmelidir. Ana-babalar, çocuklarına verilecek eğitimi seçmede öncelikli hak sahibidir.”* ESKHS’nin 13’üncü maddesinin birinci fıkrasına göre: *“Bu Sözleşme’ye Taraflar Devletler, herkesin eğitim görme hakkına sahip olduğunu kabul ederler. Taraflar Devletler, eğitimin, insanın kişiliğinin ve onur duygusunun tam olarak gelişmesine yönelik olacağı ve insan hakları ile temel özgürlüklere saygıyı güçlendireceği hususunda mutabıktırlar. Taraflar Devletler, ayrıca eğitimin, herkesin özgür bir topluma etkin bir şekilde katılmasını sağlayacağı, tüm uluslar ve tüm ırksal, etnik ve dinsel gruplar arasında anlayış, hoşgörü ve dostluğu geliştireceği ve*

Birleşmiş Milletler'in barışın korunmasına yönelik faaliyetlerini güçlendireceği hususlarında mutabıktırlar.”

23. ÇHS'nin 28'inci maddesi ise şöyledir: “*Taraf Devletler, çocuğun eğitim hakkını kabul ederler ve bu hakkın fırsat eşitliği temeli üzerinde tedricen gerçekleştirilmesi görüşüyle özellikle: İlköğretimi herkes için zorunlu ve parasız hale getirirler; (...)*” Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (AİHS) Ek 1 Numaralı Protokol'ün 2'nci maddesi de: “*Hiç kimse eğitim hakkından yoksun bırakılamaz. Devlet, eğitim ve öğretim alanında yükleneceği görevlerin yerine getirilmesinde, ana ve babanın bu eğitim ve öğretimin kendi dini ve felsefi inançlarına göre yapılmasını sağlama haklarına saygı gösterir.*” hükmünü haizdir.

24. EHİS'in “Eğitim” başlıklı 24'üncü maddesine göre: “*1. Taraf Devletler engellilerin eğitim hakkını tanır. Taraf Devletler, bu hakkın fırsat eşitliği temelinde ve ayrımcılık yapılmaksızın sağlanması için eğitim sisteminin bütünleştirici bir şekilde her seviyede engellileri içine almasını ve ömür boyu öğrenim imkanı sağlar. 2. Taraf Devletler bu hakkın yaşama geçirilmesi için aşağıda belirtilenleri sağlar: (a) Engelliler engelleri nedeniyle genel eğitim sisteminden dışlanmamalı ve engelli çocuklar engelleri nedeniyle parasız ve zorunlu ilk ve ortaöğretim olanaklarının dışında tutulmamalıdır; (b) Engelliler yaşadıkları çevrede bütünleştirici, kaliteli ve parasız ilk ve orta öğretime diğer bireylerle eşit olarak erişebilmelidir ...*”

25. Ulusal hukuk kapsamında eğitim hakkı ise Anayasa'nın 42'nci maddesinde ve 24/6/1973 tarihli ve 14574 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile koruma altına alınmıştır. Mezkûr Kanun'un “*Türk Milli Eğitiminin Temel İlkeleri*” konulu ikinci bölümünün “*Genellik ve eşitlik*” başlıklı 4'üncü maddesi şöyledir: “*Eğitim kurumları dil, ırk, cinsiyet, engellilik ve din ayırımı gözetilmeksizin herkese açıktır. Eğitimde hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz.*”

26. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), engelli bireylerin ayrımcı muameleye karşı korunması konusunda uluslararası hukukta ve Avrupa hukukunda bir mutabakat bulunduğu dikkat çekmekte ve AİHS'nin 14'üncü maddesinde sayılan ayrımcılık temelleri sınırlı sayıda olmadığından engellilik temelinde ayrımcılığın ayrıca incelenebileceğini kabul etmektedir (AİHM, *Glor/İsviçre*, B. No: 13444/04, 30/4/2009, para. 53, 80). Ayrıca AİHM, Sözleşme'nin 14'üncü maddesinin engellilerin tüm insan haklarını ve temel özgürlüklerini diğerleriyle eşit şekilde kullanmasını veya bunlardan yararlanmasını sağlayacak düzenlemeleri içerdiğini ifade etmektedir (AİHM, *Çam/Türkiye*, B. No: 51500/08, 23/2/2016, para. 65).

27. Ulusal düzeyde ise engelliliğe dayalı ayrımcılık yasağı, başta 1982 Anayasası olmak üzere 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun ve 6701 sayılı Kanun'da güvence altına alınmıştır. Engellilerin tüm insan haklarını ve temel özgürlüklerini diğerleriyle eşit şekilde kullanmasını veya bunlardan yararlanmasını sağlayacak düzenlemelerin olması ve Anayasa'nın 10'uncu maddesinin de bu bağlamda yorumlanması gerekmektedir. Bu anlamda engelli kişilerin özel ihtiyaçları dikkate alınarak diğer bireylerle eşit şekilde yaşayabilmelerine yönelik devletin pozitif yükümlülüğü bulunmaktadır. Nitekim ulusal ve uluslararası düzenlemelerde engelli bireylerin ayrımcı muameleye karşı korunması konusunda bir mutabakatın bulunduğu görülmektedir (AYM, *Sevda Yılmaz*, B. No: 2017/37627, 2/3/2023, para. 67).

28. 5378 sayılı Kanun'da engelliliğe dayalı ayrımcılık yapılamayacağı ve ayrımcılıkla mücadelenin engellilere yönelik politikaların temel esası olduğu belirtilmektedir. Ayrıca Kanun'un 3'üncü maddesinin (d) bendinde engelliliğe dayalı ayrımcılık, EHİS'e benzer şekilde: *"Siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni veya başka herhangi bir alanda insan hak ve temel özgürlüklerinin tam ve diğerleri ile eşit koşullar altında kullanılması veya bunlardan yararlanılması önünde engelliliğe dayalı olarak gerçekleştirilen her türlü ayırım, dışlama veya kısıtlama"* olarak tanımlanmıştır. Kanun'un 4/A maddesinin birinci fıkrasında da doğrudan ve dolaylı ayrımcılık dâhil olmak üzere engelliliğe dayalı her türlü ayrımcılığın yasak olduğu düzenleme altına alınmıştır.

29. Somut olayda başvuran, işitme engelli oğlu O. Y.'nin 2023-2024 eğitim öğretim yılı döneminde Ulusal Adres Veritabanı verilerine göre ... mahallesinde bulunan ... İlkokuluna otomatik olarak yerleştirildiğini, 26/7/2014 tarihli ve 29072 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 12'nci maddesi kapsamında nakil dilekçesini, ÇÖZGER ve Özel Eğitim Değerlendirme Kurul Raporu, yerleşim yeri belgesi, kimlik kartı fotokopisi ve fotoğraf ile birlikte 16/8/2023 tarihinde muhatap ... İlkokuluna ibraz ettiğini ancak muhatabın bu durumdan haberdar olmadığını belirttiğini; Müdür Yardımcısı C. K. tarafından kendisine zorluk çıkarıldığını ve öğrenci kaydının yapılmadığını iddia etmiştir.

30. Söz konusu iddialar hakkında Mersin Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve Erdemli Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından da soruşturma yapıldığı anlaşılmış olup yürütülen soruşturmalara ilişkin bilgi ve belgelerin Kurumumuza gönderilmesi istenmiştir. Mersin Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından yürütülen soruşturma sonucunda düzenlenmiş bulunan 3/11/2023 tarihli ve ... sayılı soruşturma (Soruşturma) raporu, Erdemli Kaymakamlığı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından düzenlenen 25/9/2023 tarihli ve ... sayılı inceleme raporu ve Erdemli Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturmaya ilişkin evraklar Kurumumuza gönderilmiş olup bahse konu belgeler dosya kapsamına dâhil edilmiştir.

31. Bu bakımdan incelenmesi gereken ilk husus, öğrenci kayıt talebinin yöneltildiği görevli ile ilgilidir. Zira muhatap, başvuranın öğrenci kayıt talebinde bulunduğu ve sorun yaşadığını iddia ettiği Müdür Yardımcısı C. K.'nin ... İlkokuluna yapılacak kayıt işlemleri açısından görevsiz olduğunu beyan etmiştir. ... Ortaokulu Müdürlüğü tarafından adı geçene tebliğ edilen 4/8/2023 tarihli ve "Görevleriniz" konulu yazının 22'nci maddesi, adı geçen ortaokul öğrencilerinin kayıt kabul işlemlerini yapmakla görevli olduğunu ve ... İlkokuluna yapılacak kayıt kabul işlemleri yönünden görevsiz olduğunu işaret etmektedir. Her ne kadar adı geçen, ... İlkokuluna yapılacak kayıt işlemlerinde resmî olarak görevli olmadığı anlaşılmışsa da kendisinin Soruşturma kapsamında alınan ifadesinde de sabit olduğu üzere, ... İlkokulu Müdür Yardımcısı M. K. izinde olduğundan dolayı fiili olarak Okul Müdürü A. T.'ye yardımcı olduğu hususunda duraksama bulunmamaktadır. Bu kapsamda muhatabın, ... Ortaokulu Müdür Yardımcısı C. K.'nin şikayete konu işlem bakımından görevsiz olduğu yönündeki savunmasının somut uyuşmazlık yönünden geçerli olmadığı değerlendirilmiştir.

32. Bununla birlikte başvuran, muhatap tarafın iddialarını ispat edemediğini ve somutlaştırmadığını belirtmiştir. Başvuran her ne kadar muhatabın savlarını ispatlayamadığını ifade etmişse de 6701 sayılı Kanun'un 21'inci maddesi kapsamında ispat yükünün tersine çevrilebilmesi için

öncelikle başvuranın iddiasının gerçekliğine ilişkin kuvvetli emarelerin ve karine oluşturan olguların varlığını ortaya koyması gerekmektedir. Bu bakımdan, ilk olarak başvuranın iddiaları ve bu iddiaların ispatına yönelik olarak dosyaya sunduğu bilgi ve belgelerin ispat yükünü tersine çevirecek nitelikte olup olmadığı yönünden bir değerlendirme yapılacaktır.

33. Başvuran, 16/8/2023 tarihinde nakil dilekçesi, sağlık raporu ve kayıt için gerekli diğer evrakları muhatap Okula ibraz ettiğini beyan etmiştir. Ancak dosya mevcudunda yalnızca başvuran tarafından "*whatsapp*" isimli mesajlaşma uygulaması üzerinden ... Ortaokulu Müdür Yardımcısı C. K.'ye gönderilmiş bulunan ikametgâh belgesi bulunmaktadır. Engelli öğrencilerin Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği kapsamında nakli prosedürünün odağında öğrencinin yerleşim yerinden ziyade engel durumunun belgelendirilmesi yer almakta olup söz konusu prosedürün izahı bakımından ilgili Yönetmelik hükümlerinin incelenmesinde fayda görülmektedir.

34. Mezkûr Yönetmelik'in "*Kayıt zamanı ve kayıt yaşı*" başlıklı 11'inci maddesinin dördüncü fıkrası: "*Şehit, harp malûlü ve muharip gazi çocukları ile rehberlik ve araştırma merkezi raporu ile yönlendirilmesi yapılan özel eğitime ihtiyacı olan çocuklar, yerleşim yeri adresine uyumlu okula kaydedildikten sonra durumlarını belgelendirmeleri şartıyla ulusal adres veri tabanındaki adreslerine bakılmaksızın istedikleri okula nakli yapılır.*" hükmünü, "*Nakil*" başlıklı 12'nci maddesinin birinci fıkrası ise: "*Okul yönetimi, bu Yönetmeliğin 10 uncu ve 11 inci maddelerinin ilgili hükümlerindeki şartları taşıyan öğrencinin naklini, öğrenci velisinin başvurusu üzerine e-Okul sisteminde gerçekleştirir*" hükmünü haizdir. Başka bir ifadeyle, ibraz edilmesi/belgelendirilmesi halinde engellilik durumunu gösterir raporu bulunan bir öğrencinin tercih ettiği bir okula naklinde ikâmetgah şartı aranmayacaktır.

35. Ancak başvuranın, engellilik durumunu gösterir raporu, yerleşim yeri belgesini iletmiş olduğu "*whatsapp*" kanalı ile iletmediği ve söz konusu evrakları muhatap ... İlkokuluna resmî olarak ibraz ettiği beyanını destekleyecek herhangi bir bilgi ve belgeyi (alındı belgesi, dilekçe tarih ve sayısı vb.) dosyaya sunmadığı görülmüştür. Eğitim Müfettişleri tarafından yürütülen Soruşturma'nın "*Bilgi-Belge ve İfadelerin Değerlendirilmesi*" başlıklı 3'üncü bölümünde de başvuranın söz konusu Yönetmelik kapsamında yapılacak nakil prosedüründen haberdar olmadığı değerlendirilmesiyle birlikte "... *şikayetçi M. Y.'nin çocuğunun işitme engelli olduğunu beyan etmediği ve raporunu göstermediği anlaşılmaktadır ...*" şeklinde bir çıkarımda bulunulduğu saptanmıştır. Bu doğrultuda, başvuranın dosyaya sunduğu bilgi ve belgelerin ispat yükünü tersine çevirecek nitelikte olmadığı kanaatine varılmıştır.

36. Öte yandan, dosya kapsamında yer alan "*Tarihçeli Yerleşim Yeri Bilgileri Raporu*" incelendiğinde, başvuranın adresini 2/2/2018 tarihinden itibaren ikamet ettiği ... mahallesinden 17/8/2023 tarihinde muhatap Okulun bulunduğu ... mahallesine taşıdığı, yaklaşık bir ay sonra 14/9/2023 tarihinde tekrar bir önceki yerleşim yeri olan ... mahallesine dönüş yaptığı tespit edilmiştir. Muhatap, başvuranın bahsi geçen adres değişikliklerini öğrenci kaydı için gerçeğe aykırı olarak yaptığını ifade etmişse de Mezkûr Yönetmelik'in 11'inci ve 12'nci maddeleri kapsamında yapılan öğrenci nakillerinde adrese bakılmaması, bu sebeple somut uyuşmazlığın çözümü açısından bir ehemmiyetinin bulunmaması nedeniyle adresin gerçekliği hususunda bir değerlendirme yapılmayacaktır. Bununla birlikte

ilgili Yönetmelik uyarınca yapılacak öğrenci nakillerinde Okul hinterlandı dahilinde ikâmet etme şartı aranmamasına rağmen başvuran tarafından yapılan söz konusu adres değişikliklerinin de Eğitim Müfettişlerince yapılan çıkarımı destekler nitelikte olduğu kanaatine ulaşılmıştır.

37. Diğer taraftan başvuran, başlatmış olduğu adli ve idari süreçlerin ardından nihayetinde çocuğunun Okula kaydının gerçekleştirildiğini ancak süreç içerisinde muhatabın, öğretmen olan eşi S. Y. vasıtasıyla uzlaşma teklifinde bulunmasının aile mahremiyetlerini ihlal ederek birlikteliklerini sarstığını iddia etmiş, bu sebeplerle muhatap tarafın kendisine ve ailesine verebileceği zararları düşünerek 28/8/2023 tarihinde tekrar ... İlkokuluna nakil talebinde bulunduğunu ve bu talebinin kabul edildiğini ifade etmiştir.

38. Muhatap Okul Müdürü A. T. ise Erdemli Kaymakamlığı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne yürütülen inceleme kapsamında alınan ifadesinde, kaydı yapılmak istenen öğrencinin işitme engelli olduğunu Erdemli İlçe Milli Eğitim Müdürü Y. A.'dan öğrendiğini ve ÇÖZGER'in ibraz edilmesi halinde öğrenci kaydının adres taşınmasına gerek kalmadan yapılacağını başvurana bildirildiğini fakat başvuran tarafından öğrenci kaydı için herhangi bir müracaatta bulunulmadığını beyan etmiştir.

39. Bu kapsamda başvuran, her ne kadar muhatap tarafın kendilerine zarar vereceğinden bahisle çocuğunun kaydını Okuldan aldırıldığını ve muhatabın uzlaşma talebinin aile mahremiyetlerini ihlal ettiğini iddia etse de bu iddialarını somutlaştıracak herhangi bir belgeyi dosyaya sunmadığı görülmüştür. Erdemli Kaymakamlığı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından düzenlenen 25/9/2023 tarihli ve ... sayılı inceleme raporunda da söz konusu iddiaların sübuta ermediği değerlendirilmesinde bulunulduğu anlaşılmaktadır.

40. Sonuç itibarıyla, somut olaya konu iddiaların gerçekliğine ilişkin kuvvetli emarelerin veya karine oluşturan olguların varlığı ortaya konulamadığından ispat yükünün başvuran üzerinde olduğu; bu doğrultuda başvuranın iddialarını somutlaştıramadığı; bu kapsamda başvuranın işitme engelli oğlunun eğitim hakkından karşılaştırılabilir durumdakilere kıyasla eşit şekilde yararlanmasını engellilik durumu nedeniyle engelleyen veya zorlaştıran farklı muamelenin ortaya konulmadığı ve muhatap Okul tarafından engellilik temelinde ayrımcılık yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda AYRIMCILIK YASAĞI İHLALİ YAPILMADIĞINA,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

18/7/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Muharrem KILIÇ
Başkan

e-imzalıdır

Av. Afişan TIRYAKI
II. Başkan

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Ünal SADE
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Kurul Üyesi

Muhammet Ecevit CARTİ
Kurul Üyesi
(İzinli)

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Kurul Üyesi